

Daria Pracka (Bydgoszcz)

źródło: parafia.wilamowice.pl/galeria/

Figura św. Józefa Bilczewskiego przy Sanktuarium w Wilamowicach

ŚWIĘTY JÓZEF BILCZEWSKI A KULT CUDOWNEGO MEDALIKA NA ZIEMIACH POLSKICH

Józef Bilczewski urodził się 26 kwietnia 1860 r. w Wilamowicach. Świecenia kapłańskie przyjął 6 lipca 1884 r. w Krakowie z rąk bp. Albina Dunajewskiego. Po święceniach pełnił posługę kapłańską w parafii pw. św. Bartłomieja w Mogile k. Krakowa. W latach 1885–1886 studiował na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Wiedeńskiego, gdzie w ciągu dwóch lat uzyskał stopień doktora teologii. W latach 1886–1887 studiował archeologię starochrześcijańską na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, a w 1888 r. przez jeden semestr teologię dogmatyczną w Instytucie Teologicznym w Paryżu. Po powrocie do kraju w tymże roku pracował

jako wikariusz i katecheta w Kętach, a następnie w Krakowie przy kościele pw. św. św. Piotra i Pawła oraz jako zastępca etatowego nauczyciela w Gimnazjum św. Anny w Krakowie.

Gdy w 1891 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym dogmatyki specjalnej, objął Katedrę Dogmatyki Szczegółowej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego. W 1893 r., w wieku 33 lat, uzyskał tytuł profesora zwyczajnego. W roku akademickim 1896/1897 był dziekanem Wydziału Teologii, a w 1900 r. obrano go rektorem.

Jako mnemonik odznaczał się niewiarygodnymi zdolnościami zapamiętywania przeczytanych tekstów. ▶

Był autorem szeregu prac naukowych, m.in. z archeologii chrześcijańskiej wobec historii Kościoła oraz eucharystii w świetle największych pomników piśmienniczych, ikonograficznych i epigraficznych.

17 grudnia 1900 r. papież Leon XIII ustanowił go arcybiskupem lwowskim obrządku łacińskiego. 20 stycznia 1901 r. przyjął sakrę biskupią z rąk bp. Jana Puzyny. Współkonsekwani byli wówczas: Andrzej Szeptycki – arcybiskup lwowski obrządku greckokatolickiego i Józef Sebastian Pelczar – nowy biskup przemyski.

Dzięki inicjatywie św. Józefa Bilczewskiego na terenie archidiecezji lwowskiej powstało 330 obiektów sakralnych na czele z monumentalnym kościołem pw. św. Elżbiety we Lwowie. Hierarcha wspierał rozwój Wilamowic, a także edukację miejscowej społeczności. Odznaczał się też troską

Św. abp Józef Bilczewski

o ubogich. W swojej pracy duszpasterskiej wzorował się na bł. Jakubie Strzemienu. Pragnął pomagać materialnie i duchowo wszystkim potrzebującym. Głosił pogląd, że sama praca w Kościele nie wystarczy, że należy do niej dołączyć pracę społeczną. Dążył do usunięcia wszelkiego rodzaju nadużyć, których ofiarami były środowiska ekonomicznie słabsze. W celu przygotowania księży do tego typu działalności organizował w swoim pałacu we Lwowie specjalne kursy społeczne. Z własnych funduszy i subwencji sejmu wybudował Dom Katolicki we Lwowie. Zajmował się pomocą dla studentów szkół ludowych, wspomagał także materialnie ubogie środowiska robotnicze.

Na początku 1905 r., zainspirowany prośbą ks. Franciszka Ksawerego Domoradzkiego CM o nadanie przywilejów i odpustów Cudownemu Medalikowi oraz zatwierdzenie Stowarzyszenia Cudownego Medalika, podczas pielgrzymki z młodzieżą polską do Rzymu, odbył prywatną audiencję u ojca świętego. Pius X przychylił się do tej prośby i zlecił abp. Bilczewskiemu nadanie tym staraniom charakteru urzędowego. Po powrocie do Lwowa metropolita niezwłocznie zredagował stosowny dokument, który podpisali również: ordynariusz przemyski bp Józef Pelczar, bp tarnowski Leon Wałęga, bp lwowski Karol Hryniewiecki, abp Andrzej Szeptycki oraz abp lwowski obrządku ormiańskiego Józef Teodorowicz. Na skutek

podjętych starań 3 czerwca 1905 r. Pius X zatwierdził przywileje i odpusty dla Cudownego Medalika objawionego przez Matkę Bożą Niepokalanie Poczętą oraz Stowarzyszenie Cudownego Medalika.

Bilczewski był wielkim czcicielem Matki Bożej Częstochowskiej, Królowej Polski. Uważał jej kult za jeden z najważniejszych czynników w przyszłym zjednoczeniu i odrodzeniu narodu polskiego po latach zaborów. W listopadzie 1905 r. zorganizował pierwszy na ziemiach polskich Kongres Mariański poświęcony Najświętszej Maryi Pannie. Dzięki jego staraniom papież Pius X wydał 29 listopada 1908 r. dekret wprowadzający do litanii loretańskiej, na terenie diecezji lwowskiej i przemyskiej, wezwanie: „Królowo Polski – módl się za nami”. Rok później postarał się u papieża o zgodę na obchody święta Matki Bożej Królowej Korony Polskiej. Już 7 lipca 1910 r. Pius X wydał dekret, w którym potwierdzał kult Matki Bożej, jako Królowej Korony Polskiej i ustanowił liturgiczne święto Królowej Korony Polskiej dla diecezji lwowskiej i przemyskiej. Obchodzono je w pierwszą niedzielę maja, jako święto dziękczynienia za opiekę Matki Bożej nad Polską, a od roku 1914 dnia 2 maja. Dla całej Polski święto Maryi Królowej Korony Polskiej zostało zatwierdzone w 1923 r. przez Piusa XI i ustanowione na 3 maja.

Po kradzieży koron Matki Bożej i Jezusa na Jasnej Górze, która miała

miejsce w nocy z 22 na 23 września 1909 r., abp Bilczewski uprosił u papieża Piusa X nowe, złote korony. 21 kwietnia 1910 r. jako główny organizator tego dzieła wraz z delegacjami ze wszystkich zaborów, odebrał je z rąk ojca świętego. Konsekwencją tego poczynania był zakaz władz carskich na uczestnictwo metropolity w koronacji obrazu, która odbyła się 22 maja 1910 r. Wiązało się to z faktem, że arcybiskup Bilczewski wcześniej sprzeciwił się, aby nowe korony zostały ufundowane przez rosyjskiego cara.

Po wybuchu pierwszej wojny światowej w trakcie okupacji rosyjskiej, odwiedzał kościoły we Lwowie i błogosławił ludność. Podczas wojny był moralnym i materialnym oparciem dla ubogich. W czasie walk polsko-ukraińskich w listopadzie 1918 r. stał na czele Komitetu Ratunkowego, który ▶

Kard. Jan Puzyna – główny konsekurator
abp. Józefa Bilczewskiego

dostarczał żywność potrzebującym. Razem z greckokatolickim metropolitą Andrzejem Szeptyckim nie tylko próbował pośredniczyć w toczących się rokowaniach, ale pod wpływem nuncjusza apostolskiego Achillesa Rattiego obaj hierarchowie 16 listopada 1918 r. odczytali listy pasterskie nawołujące wiernych do zaprzestania rozlewu krwi.

Pod koniec 1920 r. za swą część dla Matki Bożej Częstochowskiej Królowej Polski, paulini z Jasnej Góry nadali mu godność konfederata zakonu, który to tytuł przyjął w maju 1921 r. Abp Józef Bilczewski w 1921 r. uzyskał doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego. Rok później został odznaczony Wielką Wstęgą Orderu Odrodzenia Polski oraz dwukrotnie Krzyżem Walecznych. Był także członkiem honorowym Towarzystwa Szkoły Ludowej.

W następstwie wyętej pracy i prawie ascetycznego trybu życia zmarł 20 marca 1923 r. we Lwowie. Został pochowany pośród ubogich na Cmentarzu Janowskim. Trumna z jego doczesnymi szczątkami była odprowadzana na miejsce pochówku przez tłumy przedstawicieli wszystkich środowisk Lwowa. Jeszcze za życia mówiono o nim jako o świętym. Papież Pius XI nazwał go jednym z największych biskupów świata.

2 lipca 1944 r. wyrażono zgodę na rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego. Pierwsza jego sesja odbyła się w 1952 r. Praca trybunału trwała 9 lat. W 1962 r. przesłano akta procesu do Kongregacji do Spraw Świętych Obrzędów w Rzymie. 17 grudnia 1997 r. ojciec święty Jan Paweł II podpisał dekret o heroicznosci jego cnót, zaś 26 czerwca 2001 r. dokonał beatyfikacji we Lwo-

źródło: parafia.wilamowice.pl/galeria/

Sanktuarium św. Józefa Bilczewskiego w Wilamowicach

wie. 20 grudnia 2004 r. Jan Paweł II podpisał dekret uznający cud za wstawiennictwem bł. Bilczewskiego, co otworzyło drogę do ogłoszenia go świętym. Kanonizacja bł. Józefa Bilczewskiego, przez papieża Benedykta XVI, odbyła się 23 października 2005 r. w Rzymie. Odtąd Kościół w Polsce i na Ukrainie wspomina świętego 23 października.

W 2006 r. – w pierwszą rocznicę kanonizacji – powstał film dokumentalny pod tytułem *Arcybiskup Józef Bilczewski* w reżyserii Krzysztofa Żurawskiego. 23 października 2009 r. przy Wyższym Seminarium Duchow-

ny Archidiecezji Lwowskiej rozpoczęła działalność Instytut Teologiczny im. św. Józefa Bilczewskiego. 19 kwietnia 2011 r. odbyło się uroczyste przeniesienie relikwii świętego Józefa Bilczewskiego z Cmentarza Janowskiego do Katedry Łacińskiej we Lwowie.

23 października 2012 r. bp Tadeusz Rakoczy ogłosił kościół pw. Przenajświętszej Trójcy w Wilamowicach sanktuarium św. Józefa Bilczewskiego, a rok później hierarcha został ogłoszony patronem swojej rodzinnej miejscowości. W tym samym roku został też opiekunem ośrodka dla niepełnosprawnych w Bestwinie. ■

**Za przyczyną Świętego Arcybiskupa Józefa Bilczewskiego,
Matko Boża Częstochowska, Królowo Polski – módl się za nami!**

Bibliografia

Źródła rękopiśmienne

Archiwum Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie

Listy z lat 1904–1906 w sprawie Stowarzyszenia NMP Niepokalanie Poczętej od Cudownego Medalika.

Akta domu w Białym Kamieniu.

Akta domu w Jezierzanach.

Biblioteka Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie

sygn. Czyt. VIII/13, Bibliografia misjonarska 1651–1988, oprac. S. Rospond, S. Janaczek, Kraków 1988.

Źródła drukowane

Bilczewski J., *Listy pasterskie, odezwy, kazania i mowy okolicznościowe*, t. 2, Lwów 1922.

Księga Pamiątkowa Trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy 1625–1925, Kraków 1925.

Opracowania

Dziedzic M., Dziedzic S., Arcybiskup Józef Bilczewski. Wielcy ludzie kościoła, Kraków 2012.

Pracka D., Pracki T., *Pielgrzymi Nadziei w Stowarzyszeniu Cudownego Medalika, ku czci Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej*, „Biuletyn Stowarzyszenia Cudownego Medalika (Apostolatu Maryjnego w Polsce)” 2025, nr 2, s. 13–21.